

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta (HE 175/2024 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Ympäristövaliokunta (YmVM 11/2024 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 23 §, *muutetaan* 24 ja 25 §, sellaisena kuin niistä on 25 § osaksi laissa 272/2020, sekä *lisätään* lakiin uusi 3 a luku ja 25 a § seuraavasti:

3 a luku

Ympäristötavoitteet ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä

20 a §

Vesien tilan tavoite

Kaikissa pinta- ja pohjavesimuodostumissa tulee saavuttaa vähintään hyvä tila tai niille vesienhoitosuunnitelmassa 22, 24 tai 25 §:n nojalla asetettu muu tilatavoite.

Tavoitteiden saavuttaminen ei saa vaarantua hankkeen tai toiminnan johdosta. Hankkeen tai toiminnan vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmassa esitetyn lisäksi muut ajantasaiset tiedot vesimuodostuman tilasta.

Eduskunnan vastaus EV 157/2024 vp

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset vesien tilan tavoitteista.

20 b §

Heikentämättömyysvaatimus

Vesimuodostuman tila ei saa heikentyä hankkeen tai toiminnan johdosta siten, että:

- 1) ekologisen tilan luokittelua koskeva tekijä alenee pintavesimuodostumassa vähintään yhdellä luokalla tai se edelleen heikkenee, jos kyseinen tekijä on jo alimmassa luokassa; tai
- 2) pilaavaa tai haitallista ainetta koskeva ympäristölaatu­normi ylittyy pinta- tai pohjavesi­muodostumassa tai jos ympäristölaatu­normi on jo ylittynyt, aineen pitoisuus nousee vesimuodostumassa.

Hankkeen tai toiminnan vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitel­massa esitetyn lisäksi muut ajantasaiset tiedot vesimuodostuman tilasta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset vesimuodostuman tilan heikentä­mättömyyden arvioinnista.

20 c §

Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi

Edellä 20 a ja 20 b §:ssä tarkoitetuista ympäristötavoitteista poiketaan ympäristönsuojelulain (527/2014) tai vesilain mukaisen lupa-asian yhteydessä uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi, jos:

- 1) pohjavesimuodostuman hyvää määrällistä tilaa ei saavuteta tai pohjavesimuodostuman tilan huononemista ei voida estää ja tämä johtuu uusista pohjavesimuodostumien pohjaveden korkeutta muuttavista toimenpiteistä;
- 2) pintavesimuodostuman hyvää ekologista tilaa tai hyvää ekologista potentiaalia ei saavuteta tai pintavesimuodostuman huononemista ei voida estää ja tämä johtuu uusista pintavesimuodostuman fyysisiä ominaisuuksia muuttavista toimenpiteistä; tai
- 3) pintavesimuodostuman ekologisen tilan huononeminen erinomaisesta hyvään tilaan aiheutuu uusista kestävä­kehityksen mukaisista toimista.

Lisäksi poikkeamisen edellytyksenä on, että:

- 1) kaikki käytännössä mahdolliset toimenpiteet toteutetaan hankkeesta tai toiminnasta vesimuodostuman tilaan kohdistuvan haittavaikutuksen vähentämiseksi;
- 2) uusi hanke tai toiminta on yleisen edun kannalta erittäin tärkeä tai uuden hankkeen tai toiminnan vaikutukset ihmisten terveydelle, ihmisten turvallisuuden ylläpitämiselle tai kestävä­kehitykselle tuomat hyödyt ylittävät 20 a ja 20 b §:ssä säädettyjen tavoitteiden saavuttamisesta ympäristölle ja yhteiskunnalle koituvat hyödyt;
- 3) kyseisten vesimuodostuman muutosten tuomia hyötyjä ei voida teknisen toteuttamiskelpoi­suuden tai kohtuuttomien kustannusten vuoksi saavuttaa muilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla; sekä
- 4) se ei pysyvästi estä tai vaaranna ympäristötavoitteiden saavuttamista muissa saman vesien­hoitoalueen vesimuodostumissa tai ole ristiriidassa muualla ympäristölainsäädännössä asetettujen vaatimusten tai tavoitteiden kanssa.

Eduskunnan vastaus EV 157/2024 vp

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten suunnittelu, rakentaminen ja käyttö sekä tällaisten laitosten verkkoon liittäminen, asiaankuuluva verkko ja energiavarastot ovat aina 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja erittäin tärkeitä yleisen edun mukaisia hankkeita tai toimintoja.

24 §

Ympäristötavoitteiden lieventäminen

Vesienhoitosuunnitelmassa asetetaan vesimuodostumalle vesienhoitokaudeksi 21 §:ssä säädettyä lievempi ympäristötavoite, jos vesimuodostuma on selvitysten mukaan ihmisen toiminnan siten muuttama tai sen luonnonolot ovat sellaiset, että vaativampien tavoitteiden saavuttaminen on mahdotonta tai suhteettoman kallista.

Edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) ympäristöä koskevia ja yhteiskunnallis-taloudellisia tarpeita, joita vesiä käyttävä tai kuorimitusta aiheuttava toiminta palvelee, ei voida tyydyttää muilla sellaisilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla, joista ei aiheudu kohtuuttomia kustannuksia;
- 2) saavutetaan paras mahdollinen pintavesimuodostumien tila ottaen huomioon vaikutukset, joita ei ihmisen toiminnan tai pilaantumisen luonteen vuoksi ole kohtuudella voitu välttää;
- 3) muutokset pohjaveden hyvään tilaan verrattuna jäävät mahdollisimman vähäisiksi eikä näitä vaikutuksia ole mahdollista kohtuudella välttää ottaen huomioon ihmisten toiminta ja pilaantumisen luonne; sekä
- 4) vesimuodostuman tila ei heikkene.

25 §

Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain

Vesienhoitosuunnitelmassa pidennetään vesimuodostumalle 21 §:ssä asetettuja ympäristötavoitteen saavuttamisen määräaikoja tai näistä poikkeavia ympäristölaatunormeista vesipolitiikan alalla, neuvoston direktiivien 82/176/ETY, 83/513/ETY, 84/156/ETY, 84/491/ETY ja 86/280/ETY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/105/EY nojalla asetettuja määräaikoja, jos ympäristötavoitteiden saavuttaminen on mahdollista ainoastaan vaiheittain.

Edellytyksenä määräajan pidentämiselle on, että vesimuodostuman tila ei edelleen heikkene ja, että:

- 1) vesimuodostuman tilan parantaminen vesienhoitosuunnitelmakauden aikana on teknisen toteuttamiskelpoisuuden vuoksi mahdotonta muutoin kuin vaiheittain;
- 2) vesimuodostuman tilan parantaminen vesienhoitosuunnitelmakauden aikana on suhteettoman kallista; tai
- 3) luonnonolot eivät toimenpiteistä huolimatta mahdollista vesimuodostuman tilan paranemista vesienhoitosuunnitelmakauden aikana.

Määräaikaa voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelmakaudella. Määräaikaa voidaan kuitenkin edelleen pidentää, jos luonnonolot eivät mahdollista vesimuodostuman tilan paranemista ajoissa.

Eduskunnan vastaus EV 157/2024 vp

25 a §

Vesienhoidon ympäristötavoitteita koskevien poikkeusten soveltaminen

Vesienhoitosuunnitelmissa esitetyt 21 §:n 3 momentin, 22, 24 tai 25 §:n mukaiset poikkeukset 21 §:n 1 momentissa tarkoitetuista ympäristötavoitteista eivät saa pysyvästi estää tai vaarantaa ympäristötavoitteiden saavuttamista muissa saman vesienhoitoalueen vesimuodostumissa tai olla ristiriidassa muualla ympäristölainsäädännössä asetettujen vaatimusten tai tavoitteiden kanssa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 39 §:n 2 momentti ja 49 §:n 6 kohta, sellaisena kuin niistä on 39 §:n 2 momentti laissa 10/2023, sekä
lisätään 49 §:ään uusi 7 kohta ja lakiin uusi 49 a § seuraavasti:

39 §

Lupahakemus

Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain 19 §:ssä tarkoitettu ympäristövaikutusten arviointiselostus ja 23 §:ssä tarkoitettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:ssä tarkoitettu arviointi. Jos hakemus koskee vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 20 c §:n mukaista poikkeamista, hakijan on esitettävä tarpeellinen selvitys poikkeamisen edellytysten täyttymisestä.

Eduskunnan vastaus EV 157/2024 vp

49 §

Luvan myöntämisen edellytykset

Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

6) olennaista heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaislinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaislinkeinoja kolttalailla;

7) vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a §:n vastaista pintavesimuodostuman tai pohjavesimuodostuman tilatavoitteen saavuttamisen vaarantumista tai mainitun lain 20 b §:n vastaista vesimuodostuman tilan heikentymistä.

49 a §

Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen

Lupaviranomainen myöntää lupa-asian yhteydessä hakemuksesta poikkeuksen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a ja 20 b §:n vaatimuksista mainitun lain 20 c §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesilain (587/2011) 11 luvun 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 34/2023, sekä

lisätään 3 luvun 4 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lukuun uusi 4 a § seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 157/2024 vp

3 luku

Luvanvaraiset vesitaloushankkeet

4 §

Luvan myöntämisen yleiset edellytykset

Lupaa ei saa myöskään myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa pintavesimuodostuman tai pohjavesimuodostuman tilatavoitteen saavuttamisen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a §:n vastaisesti tai jos vesitaloushankkeesta voisi aiheutua mainitun lain 20 b §:n vastaista vesimuodostuman tilan heikentymistä.

4 a §

Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen

Lupaviranomainen myöntää lupa-asian yhteydessä hakemuksesta poikkeuksen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a ja 20 b §:n vaatimuksista mainitun lain 20 c §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

11 luku

Hakemusmenettely

3 §

Lupahakemuksen sisältö

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (252/2017) tarkoitetulle hankkeelle, hakemusasiakirjoihin on liitettävä mainitun lain 19 §:ssä tarkoitettu arviointiselostus ja 23 §:ssä tarkoitettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei tarvitse esittää uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 35 §:ssä tarkoitettu arviointi. Jos hakemus koskee vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 c §:n mukaista poikkeamista, hakijan on esitettävä tarpeellinen selvitys poikkeamisen edellytysten täyttymisestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Eduskunnan vastaus EV 157/2024 vp

Helsingissä 11.12.2024

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri